GENERALINIO ADVOKATO
PAOLO MENGOZZI IŠVADA,
pateikta 2012 m. sausio 26 d.[1]

Byla C-301/10

Europos Komisija
prieš

Jungtinę Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystę

„Direktyva 91/271/EEB — Nuotekų surinkimo sistemos — Miesto nuotekų valymas — Sąvokų „pakankamai geri veiklos rezultatai“ ir „geriausi technikos pasiekimai, jei tai nėra pernelyg brangu“ aiškinimas“

1. Ši byla iškelta prieš Jungtinę Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystę Europos Komisijai pradėjus procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo pagal Direktyvą 91/271/EEB dėl miesto nuotėkų valymo[2] (toliau – direktyva). Šis ieškinys dėl įsipareigojimų neįvykdymo yra vienas iš daugybės panašių ieškinių, kuriuos Komisija pareiškė daugeliui valstybių narių, kaltindama dėl įsipareigojimų pagal įvairias direktyvos dalis neįvykdymo. Vis dėlto ši byla skiriasi nuo daugumos šių ieškinių, nes ginčas kyla ne dėl faktinių aplinkybių vertinimo, bet dėl to, kaip reikia aiškinti tam tikras teisės aktuose vartojamas sąvokas, kurios nėra konkrečiai apibrėžtos. Kaip pamatysime toliau, bus kalbama apie tai, kaip reikėtų aiškinti sąvokas, kuriomis apibrėžiamos valstybių narių pareigos pagal direktyvą, todėl ir apie tai, ar Komisijos ieškinys yra pagrįstas.

I – Teisinis pagrindas

2. Šioje byloje yra svarbūs Direktyvos 91/271 3, 4 bei 10 straipsniai ir I priedas.

3. 3 straipsnyje įtvirtinta bendra taisyklė, pagal kurią valstybės narės turi užtikrinti, kad visose tam tikrą dydį viršijančiose aglomeracijose[3] būtų miesto nuotekų surinkimo sistemos. Vietovėms, su kuriomis susijęs nagrinėjamas ieškinys, taikomas direktyvoje nustatytas terminas, iki kurio turi būti įgyvendinti 3 straipsnio reikalavimai, t. y. 2000 m. gruodžio 31 d.

4. 4 straipsnyje kartu su procedūromis ir terminais, iš esmės sutampančiais su nustatytaisiais 3 straipsnyje, įtvirtinta pareiga, „kad į nuotekų surinkimo sistemas patenkančioms miesto nuotekoms, prieš jas išleidžiant į vandens telkinius, būtų taikomas antrinis arba jam prilygstantis valymas“.

5. Neginčijama, kad pareigos pagal 3 ir 4 straipsnius tenka visoms vietovėms, su kuriomis susijęs šis ieškinys.

1 — Originalo kalba: italų.

2 — 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 91/271/EEB dėl miesto nuotekų valymo (OL L 135, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 26).

3 — Šis dydis išreikštas 2 000 gyventojų ekvivalento skaičiumi. Sąvoka „gyventojų ekvivalentas“ įtvirtinta 2 straipsnio 6 dalyje, tačiau nagrinėjamoje byloje ji nėra svarbi: šalys bendrai sutaria, kad visų Komisijos ieškinyje minimų vietovių atveju kyla pareigos pagal direktyvos 3 ir 4 straipsnius.

6. 10 straipsnyje apibrėžiama, kokiomis savybėmis turi pasižymėti 4 straipsnyje nurodyti valymo įrenginiai; jis suformuluotas taip:

„Valstybės narės užtikrina, kad miesto nuotekų valymo įrenginiai, pastatyti taip, kad atitiktų 4, 5, 6 ir 7 straipsnių reikalavimus, būtų suprojektuoti, pastatyti, eksploatuojami ir prižiūrimi taip, kad jų veiklos rezultatai būtų pakankamai geri esant įprastinėms vietos klimato sąlygoms. Projektuojant nuotekų valymo įrenginius, atsižvelgiama į sezoninius apkrovos kitimus.“

7. Direktyvos 91/271 I priede pateikta tam tikra papildoma informacija. I priedo A dalis susijusi su nuotekų surinkimo sistemomis. Joje nustatyta:

„Nuotekų surinkimo sistemose atsižvelgiama į nuotekoms keliamus valymo reikalavimus.

Nuotekų surinkimo sistemų projektavimas, statyba ir priežiūra yra vykdoma vadovaujantis geriausiais technikos pasiekimais, jei tai nėra pernelyg brangu, ypač atsižvelgiant į tai,

— koks yra miesto nuotėkų tūris ir pobūdis,

— kad būtų apsisaugota nuo nuotekų prasisunkimo,

— kad būtų galima riboti priimančiųjų vandenų užteršimą, esant smarkioms liūtims.“

8. I priedo A dalis yra papildyta išnaša, kuri skamba taip:

„Jei praktiškai neįmanoma pastatyti tokių miesto nuotekų surinkimo sistemų ir nuotekų valymo įrenginių, kuriuose visos nuotekos būtų išvalomos esant ir tokioms situacijoms kaip ypač smarkios liūtys, valstybės narės nutaria, kokių priemonių reikia imtis, kad sumažėtų tarša, sukelta didelių liūčių tvano. Tokios priemonės galėtų būti paremtos praskiedimo normomis arba pajėgumais, palyginti su apkrova sausu metu, arba jose galėtų būti nurodytas tam tikras priimtinas tokių potvynių skaičius per metus“.

9. Ta pati išnaša taikoma ir priedo B daliai, kurioje išdėstyti privalomi reikalavimai, kuriuos turi atitikti valymo įrenginiai.

II – Faktinės aplinkybės ir ikiteisminė procedūra

10. Komisijos ieškinys yra susijęs su keturiomis vietovėmis: Whitburn, Beckton, Crossness ir Mogden.

11. Pirmoji vietovė (Whitburn) yra Anglijos šiaurės rytuose. Kiek tai susiję su šia vietove, Komisija kaltina tik Direktyvos 91/271 3 straipsnio, susijusio su nuotekų surinkimo sistemomis, pažeidimu.

12. Kitos trys vietovės yra Londono zonoje ir priklauso sostinės nuotekų surinkimo ir valymo sistemai. Beckton ir Crossness atveju Komisija kaltina tiek 3 straipsnio dėl nuotekų surinkimo sistemų, tiek 4 ir 10 straipsnių dėl valymo įrenginių pažeidimu. Mogden atveju kaltinama tik 4 ir 10 straipsnių pažeidimu.

13. Ikiteisminė stadija nagrinėjamoje byloje buvo itin ilga ir sudėtinga, tačiau jos nebūtina detaliai aprašyti. Toliau pateikiamas jos apibūdinimas bendrais bruožais.

14. 2003 m. balandžio 3 d., vadovaudamasi 2000 m. gautu skundu ir po nevaisingų diskusijų su Jungtinės Karalystės valdžios institucijomis, Komisija išsiuntė šiai valstybei narei oficialų pranešimą dėl situacijos Whitburn.

15. Vėliau, gavusi skundus dėl didelio kiekio nuotekų nuleidimo į Temzę 2004 ir 2005 metais, Komisija šiuo klausimu susisiekė su Jungtinės Karalystės valdžios institucijomis ir 2005 m. kovo 21 d. išsiuntė šiai valstybei narei oficialų pranešimą dėl situacijos Londono zonoje.

16. Kadangi Jungtinės Karalystės pateikti atsakymai Komisijos netenkino, ji 2006 m. balandžio 10 d. pateikė pirmąją pagrįstą nuomonę, kurioje Whitburn atveju buvo kaltinama Direktyvos 91/271 3 straipsnio ir jos I priedo pažeidimu, o Londono atveju – direktyvos 3, 4 bei 10 straipsnių ir I priedo pažeidimu.

17. Remdamasi vėliau iš Jungtinės Karalystės valdžios institucijų gauta informacija Komisija 2008 m. gruodžio 1 d. pateikė papildomą pagrįstą nuomonę, kurioje, be kita ko, susiaurino kaltinimus dėl Londono zonos, t. y. apribojo juos Beckton, Crossness ir Mogden teritorijomis.

18. Komisija ir JK valdžios institucijos ir toliau susirašinėjo ir diskutavo, tačiau sprendimas nebuvo pasiektas. Taigi, kadangi Jungtinės Karalystės atsakymai į pagrįstas nuomones Komisijos neįtikino, ji pareiškė šį ieškinį.

III – Procedūra Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai

19. Ieškinį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2010 m. birželio 16 d. Po pasikeitimo, kaip įprasta, rašytiniais paaiškinimais šalys buvo išklausytos 2011 m. lapkričio 10 d. posėdyje.

20. Komisija Teisingumo Teismo prašo:

— pripažinti, kad neužtikrinusi tinkamų nuotekų surinkimo sistemų pagal direktyvos 3 straipsnio 1 ir 2 dalis ir I priedo A dalį įdiegimo Whitburn ir Beckton bei Crossness Londone ir neužtikrinusi, kad būtų tinkamai valomos nuotekos iš Beckton, Crossness ir Mogden nuotekų valymo įrenginių Londone pagal direktyvos 4 straipsnio 1 ir 3 dalis, 10 straipsnį ir I priedo B dalį, Jungtinė Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal šias nuostatas,

— priteisti iš Jungtinės Karalystės bylinėjimosi išlaidas.

21. Jungtinė Karalystė Teisingumo Teismo prašo:

— atmesti ieškinį,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

IV – Įsipareigojimų neįvykdymas

A – *Įžanginės pastabos*

22. Kaip jau esu nurodęs ir kaip kelis kartus yra pabrėžusios pačios šalys, dėl nagrinėjamos bylos faktinių aplinkybių beveik nėra jokio ginčo, išskyrus vieną ar du nelabai reikšmingus aspektus. Todėl ginčo esmė yra teisinė ir susijusi su poreikiu apibrėžti kelias esmines Direktyvos 91/271 sąvokas.

23. Visų keturių vietovių atveju Komisija kaltina Jungtinę Karalystę tuo, kad į aplinką buvo išleista pernelyg didelis kiekis nevalytų nuotekų. Konkrečiai kalbant, problema kilo dėl, Komisijos nuomone, pernelyg didelio bendrų nutekamųjų vamzdžių (anglų k. „combined sewer overflows“ arba CSO) naudojimo. Tai įrenginiai, kurie, persipildžius nuotekų surinkimo sistemoms, leidžia išleisti nevalytą vandenį tiesiai į aplinką (paprastai į jūrą ar upę).

24. Kaip matyti jau iš paties pavadinimo, CSO yra esminis „bendrų sistemų“ komponentas, t. y. sistemų, per kurias vienoje nuotekų surinkimo sistemoje surenkamos tiek buitinės, tiek (arba) gamybinės nuotekos, susidarančios namų ūkiuose ir pramonėje, taip pat paviršinis (lietaus) vanduo. Nesunku įsivaizduoti, kad tokių nuotekų surinkimo sistemų apkrova smarkiai kinta dėl lietaus: faktiškai smarkiai lyjant labai padidėja į nuotekų surinkimo sistemą patenkantis vandens kiekis. Naujai pastatytose surinkimo sistemose lietaus vanduo dažnai renkamas atskirai, tačiau jau veikiančių bendrų įrenginių neretai neįmanoma pakeisti, nes tokie pakeitimai labai sudėtingi ir praktiškai neįperkami. Dauguma šioje byloje nagrinėjamų nuotekų surinkimo sistemų yra bendros sistemos.

B – *Direktyvos 91/271 aiškinimas*

25. Prieš pereinant prie konkrečių Komisijos kaltinimo dėl įsipareigojimų neįvykdymo elementų būtina apsvarstyti kelis esminius Direktyvos 91/271 aspektus.

26. Visų pirma reikia turėti omenyje, kad, kaip jau yra nurodęs Teisingumo Teismas, direktyvos tikslas yra platus: ja nuo neigiamo poveikio siekiama apsaugoti ne tik vandens ekosistemas, bet ir „žmogų, gyvūniją, augmeniją, dirvožemį, vandenį, kraštovaizdžius“. Todėl aiškinant direktyvos tekstą visada reikia atsižvelgti į šį platų jos tikslą [4].

27. Kai kuriose srityse direktyva reikalaujama, kad valstybės narės laikytųsi pareigų, kurios apibrėžiamos skaičiais ir kurių laikymąsi palyginti nesunku patikrinti. Kaip pavyzdį būtų galima pateikti 2 straipsnio 7 dalyje įtvirtintą „pirminio valymo“ sąvoką arba I priedo 1 lentelėje pateiktus reikalavimus valymo įrenginiams.

28. Tačiau kitose srityse Direktyvos 91/271 nuostatos nėra išreikštos tiksliais kiekybiniais kriterijais, todėl jos gali būti aiškinamos skirtingai. Tik Europos Sąjungos teismai galiausiai gali nurodyti, kuris aiškinimas yra teisingas. Nesunku suprasti, kad nagrinėjamoje byloje susidūrėme būtent su antruoju atveju. Žinoma, Teisingumo Teismas negali savavališkai sukurti kiekybinių kriterijų, kurių siekė išvengti teisės aktų leidėjas. Tai, ką jis gali padaryti, – tai pateikti apibrėžimus, kurie, kiek įmanoma labiau nušviesdami direktyvos nuostatų prasmę, suteiktų protingas jų aiškinimo gaires.

29. Be to, šiuo aspektu norėčiau pažymėti, kad nagrinėjamai bylai aktualioje srityje konkrečių nuorodų trūkumas kelia itin didelių problemų. Pačioje Direktyvoje 91/271, maža to, esant labai techniniam kontekstui, pateikiamos kelios labai bendros ir neaiškios sąvokos, o ir pati Komisija nėra priėmusi jokių, kad ir vienašalių, gairių, kurios leistų susidaryti aiškų vaizdą, kaip atitinkamas taisykles aiškins pačios Komisijos departamentai. Mano nuomone, būtų itin pageidautina, kad jeigu ne teisės aktų leidėjas, tai bent jau Komisija pateiktų tokius paaiškinimus, priimdama ir paskelbdama atitinkamas aiškinimo gaires.

30. Turėdamas omeny tai, kas pasakyta, toliau pereinu prie pagrindinių šioje byloje aiškintinų sąvokų.

1. „Pakankamai geri (valymo įrenginių) veiklos rezultatai“

31. Sąvoka „pakankamai geri veiklos rezultatai“ yra vartojama Direktyvos 91/271 10 straipsnyje ir tik tiek, kiek tai susiję su valymo įrenginiais, o ne su nuotekų surinkimo sistemomis. Ši sąvoka vartojama jau pačiame pirmajame direktyvos pasiūlyme, kurį Komisija pateikė 1989 m. [5], ir iš esmės liko nepakitusi ir galutiniame direktyvos tekste. Kalbant konkrečiau, kaip jau matėme cituodami 10 straipsnį, direktyvoje kalbama apie tai, „kad <…> veiklos rezultatai būtų pakankamai geri esant įprastinėms vietos klimato sąlygoms“.

4 — 2004 m. rugsėjo 23 d. Sprendimas *Komisija prieš Prancūziją* (C-280/02, Rink. p. I-8573, 16 ir 17 punktai).

5 — KOM (89) 518 galutinis, OL 1989-11-29 C 300, p. 8 (9 straipsnis).

32. Mano supratimu, nėra jokių abejonių, jog 10 straipsnis turi būti aiškinamas kaip reikalaujantis, kad įprastai valymo įrenginiai galėtų išvalyti *visas* nuotekas, susidariusias tam tikroje vietovėje įprastomis sąlygomis. Tai patvirtina ir Teisingumo Teismo praktika. Teisingumo Teismas įsipareigojimų neįvykdymą yra pripažinęs 80 % arba 90 % aglomeracijoje susidarančių nuotekų surinkimo ir (arba) išvalymo atveju[6]. Be to, toks griežtas požiūris atitinka itin platų mano ką tik apibūdintą direktyvos tikslą. Dar daugiau, kaip teigiama pačioje nagrinėjamoje nuostatoje, projektuojant nuotekų valymo įrenginius atsižvelgiama į sezoninius apkrovos kitimus. Kitaip tariant, sezonine klimato kaita, kurią įmanoma prognozuoti, negalima pateisinti nuotekų nevalymo. Nuoroda Direktyvoje 91/271 į „sezoninius“ kitimus reiškia, kad paprastai tai turi būti pastovūs ir pasikartojantys, bendrai ir kasmet vykstantys pasikeitimai. O visiškai neįprasti ir nenumatyti apkrovos kitimai pagal 10 straipsnį gali pateisinti nuotekų nevalymą.

33. Vis dėlto pirmesniame punkte pateikti teiginiai neturėtų būti aiškinami pernelyg griežtai, t. y. kad nuotekų nevalymą galima pateisinti tik įvykiais, vidutiniškai atsitinkančiais rečiau nei kartą per metus (ir kurie akivaizdžiai nebegali būti vertinami kaip „sezoniniai“). Faktiškai 10 straipsnis turi būti aiškinamas kartu su I priedo išnaša, kurią trumpai aptarsiu ir kurioje pripažįstama, kad valstybės narės gali nustatyti tam tikrą priimtiną potvynių skaičių per metus.

34. Kitaip tariant, pagal Direktyvos 91/271 10 straipsnį nuotekos gali būti nevalomos tik *esant neįprastoms aplinkybėms*. Šios situacijos negalima apibrėžti išsamiau, nes teisės aktų leidėjas sąmoningai vengė pateikti konkretesnį kiekybinį paaiškinimą. Vis dėlto nekyla jokių abejonių, kad valymo įrenginiai, suprojektuoti taip, kad *nuolat* išleistų nevalytas nuotekas į aplinką, neatitinka direktyvos.

35. Šiomis aplinkybėmis, kadangi yra aiški esminė pareiga, tačiau nėra tiksliai kiekybiškai apibrėžtos galimos išimtys iš šios pareigos, būtų visiškai pagrįsta, mano nuomone, jeigu prižiūrėdama, kaip laikomasi Europos Sąjungos teisės, Komisija, kaip sargas, priimtų vidines gaires, kuriose teisės aktų leidėjo reikalavimai būtų išreikšti konkrečiais ir patikrinamais skaičiais, kuriais remdamasi Komisija kiekvienu konkrečiu atveju galėtų įvertinti, ar prieš valstybę narę reikia pradėti procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo. Nereikia nė sakyti, kad bet kuriuo atveju paskutinis žodis šiuo klausimu priklauso Teisingumo Teismui, t. y. teismui, turinčiam kompetenciją nagrinėti ieškinius dėl įsipareigojimų neįvykdymo. Teisingumo Teisme gali ir turi būti įvertintos visos su kiekviena konkrečia situacija susijusios aplinkybės.

36. Vis dėlto, kaip jau minėta, nagrinėjamoje byloje problema yra ta, kad atitinkamu klausimu Komisija ne tik nėra paskelbusi jokių gairių, bet, atrodo, šioje srityje netgi nėra suformavusi jokios apibrėžtos savo praktikos. Akivaizdu, kad tokia situacija komplikuoja tiek Komisijai, tiek Teisingumo Teismui tenkančias užduotis.

2. „Ypač smarkios liūtys“ ir „didelių liūčių tvanas“

37. Šias dvi sąvokas teisės aktų leidėjas vartoja Direktyvos 91/271 I priede, būtent šio priedo 1 išnašoje. Reikėtų dar kartą pacituoti šios išnašos ištrauką (paryškinta mano):

„Jei praktiškai neįmanoma pastatyti tokių miesto nuotekų surinkimo sistemų ir nuotekų valymo įrenginių, kuriuose visos nuotekos būtų išvalomos esant ir tokioms situacijoms *kaip ypač smarkios liūtys*, valstybės narės nutaria, kokių priemonių reikia imtis, kad sumažėtų tarša, sukelta *didelių liūčių tvano*.“

6 — 2009 m. gegužės 7 d. Sprendimas *Komisija prieš Portugaliją* (C-530/07, 28 ir 53 punktai) ir 2011 m. balandžio 14 d. Sprendimas *Komisija prieš Ispaniją* (C-343/10, 56 ir 62 punktai).

38. Pirmiausia reikėtų pastebėti, kad abi sąvokos svarbios tiek nuotekų surinkimo sistemoms, tiek valymo įrenginiams. Abiem atvejais teisės aktų leidėjas turėjo omenyje, kad praktiškai tikriausiai neįmanoma įdiegti tobulų sistemų, į kurias būtų galima nukreipti ir kuriose būtų išvalomos visos be išimties nuotekos. Todėl reikalaujama, kad valstybės narės numatytų tvarką, pagal kurią būtų sumažinta žala, neišvengiamai atsirandanti, kai ne visos nuotekos yra surenkamos ir (arba) išvalomos.

39. Savo rašytiniuose paaiškinimuose Jungtinė Karalystė teigia, kad direktyva leidžiama nesurinkti ar nevalyti nuotekų ne tik esant išimtinėms aplinkybėms: Jungtinės Karalystės nuomone, I priedo 1 išnaša yra iliustratyvaus pobūdžio ir neužkerta kelio valstybėms narėms leisti nesurinkti ar nevalyti nuotekų netgi ne išimtinėmis aplinkybėmis. O Komisijos nuomone, leisti nesurinkti ar nevalyti nuotekų galima tik ypatingais atvejais, t. y. esant išimtinėms aplinkybėms.

40. Nors tekstas, kurį reikia aiškinti, nėra visiškai aiškus, vis dėlto manyčiau, kad Komisija laikosi teisingos pozicijos ir kad, toli gražu nuo Jungtinės Karalystės palaikomo aiškinimo, direktyvos I priedo 1 išnaša turi būti aiškinama taip, kad situacijos, kai nuotekos nėra surenkamos arba valomos, niekada negali būti laikomos „įprastomis“ ir atitinkančiomis direktyvą, nebent yra išimtinių aplinkybių.

41. Tiesa tai, kad skirtingose Direktyvos 91/271 kalbinėse versijose pateikiamas situacijos, kai yra „ypač smarkios liūtys“, pavyzdys („esant ir tokioms situacijoms *kaip*“). Taigi direktyvoje netiesiogiai pripažįstama, kad nuotekos gali būti nesurenkamos ar nevalomos ir esant *kitoms* situacijoms. Tačiau nepateikiamos jokios nuorodos apie tai, kokios tai galėtų būti situacijos.

42. Aš laikausi priešingos nuomonės nei Jungtinė Karalystė, t. y. kad šios kitos situacijos iš visų įmanomų situacijų turi išsiskirti savo išimtiniu pobūdžiu. Negali būti nė kalbos, kad nevalytos nuotekos gali būti išleidžiamos į aplinką esant „įprastoms“ aplinkybėms. Šią išvadą ypač pagrindžia toliau pateikiami argumentai.

43. Visų pirma 1 išnašą reikia aiškinti atsižvelgiant į bendrą direktyvos tikslą, t. y. užtikrinti aukštą aplinkos apsaugos lygį. Būtų absurdiška pripažinti, kad nevalytos nuotekos gali būti išleidžiamos į aplinką įprastomis sąlygomis, nesant jokių išimtinių aplinkybių, t. y. vien dėl to, kad surinkimo sistema arba valymo įrenginiai neužtikrina pakankamo pajėgumo.

44. Antra, tai, kad ypač smarkios liūtys yra tik viena iš aplinkybių, kuomet leidžiama nukrypti nuo principo, jog turi būti surenkamos (išvalomos) visos nuotekos, dar nereiškia, kad kitos situacijos, kurioms esant leidžiama nukrypti nuo šio principo, ne visada turi būti išimtinio pobūdžio. Priešingai, poreikis, kad aplinkybės būtų išimtinės, kyla iš nagrinėjamo teisės akto konteksto ir tikslo.

45. Trečia, toliau aiškinamoje nuostatoje teigiama, kad valstybės narės turi imtis priemonių, jog sumažėtų „didelių liūčių tvano“ sukelta tarša. Nors Jungtinė Karalystė tvirtina, kad ši formuluotė turi būti aiškinama kaip nurodanti bet kokį „tvaną“, skaitant direktyvą matyti, kad teisės akto leidėjo ketinimai buvo kitokie. Net jeigu direktyvos versijose kai kuriomis kalbomis ši formuluotė yra labiau neutrali ir bendrai nurodomas dėl lietaus kilęs tvanas[7], daugelyje kitų kalbų aiškiai nurodomas išskirtinis priežasties, dėl kurios kilo tvanas, pobūdis[8]. Todėl jeigu daroma prielaida, kad pareiga sumažinti tvano sukeltą žalą aplinkai yra laikoma susijusi tik su dėl išimtinių įvykių kilusiu tvanu, vadinasi, jeigu paprastai valstybėms narėms būtų leidžiama išleisti nevalytas nuotekas netgi esant „įprastinėms“ aplinkybėms, reikėtų laikytis tokios pozicijos, kad pagal Direktyvą 91/271 būtų

7 — Žr. versiją vokiečių kalba („Regenüberläufen“) ir olandų kalba („hemelwater“).

8 — Žr., be versijos anglų kalba, versijas italų („piogge violente“), prancūzų („pluies d’orage“) ir ispanų („aguas de tormenta“) kalbomis. Kaip yra puikiai žinoma, kai versija viena kalba skiriasi nuo versijų kitomis kalbomis, pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką ja negalima remtis, siekiant pateikti tokį nuostatos aiškinimą, kuris neatitiktų versijų daugeliu kitų kalbų. Žr., pavyzdžiui, 1990 m. kovo 27 d. Sprendimą *Cricket St Thomas* (C-372/88, Rink. p. I-1345, 18 punktas); 2007 m. balandžio 19 d. Sprendimą *Velvet & Steel Immobilien* (C-455/05, Rink. p. I-3225, 19 punktas) ir 2010 m. kovo 25 d. Sprendimą *Helmut Müller* (C-451/08, Rink. p. I-2673, 38 punktas).

reikalaujama sumažinti žalą, sukeltą išskirtinėmis aplinkybėmis kilusio tvano, bet ne žalą, kurią sukėlė dėl kitų priežasčių kilęs tvanas. Tai būtų absurdiška ir neabejotinai neatitiktų direktyvos tikslo. Taigi akivaizdu, kad, vadovaujantis 1 išnaša pagrįsta logika, nesurinktos ir nevalytos nuotekos gali būti išleidžiamos į aplinką tik išskirtinėmis aplinkybėmis.

46. Be to, reikėtų pažymėti, kad, mano žiniomis, direktyvos versija mažiausiai viena kalba dar labiau patvirtina mano išdėstytą požiūrį [9]: kalbu apie versiją vokiečių kalba, kurioje teigiama, kad neįmanoma surinkti ir išvalyti nuotekų esant tokioms *„ekstremalioms* situacijoms, kaip antai ypač smarkios liūtys“ [10]. Būdvardis „ekstremalioms“ patvirtina, kad iš visų įmanomų situacijų pagal 1 išnašą leidžiamos situacijos bet kuriuo atveju turi išsiskirti savo išimtiniu pobūdžiu.

47. Išsprendus šį klausimą lieka dar du. Visų pirma, kada lietūs yra „ypač smarkios liūtys“? Antra, kokios dar išskirtinės situacijos, išskyrus meteorologinius įvykius, gali pateisinti nuotekų nerinkimą ar nevalymą?

48. Kiek tai susiję su pirmuoju klausimu, galiu tik pakartoti tai, kas ir taip akivaizdu ir ką jau esu nurodęs, t. y. kad Teisingumo Teismas negali nustatyti kiekybinių kriterijų, kurių siekė išvengti teisės aktų leidėjas. Be to, būtų visiškai pagrįsta, jeigu Komisija priimtų kiekybines gaires, kuriomis grįstų savo priežiūros veiklą, nors, be abejo, sprendžiant apie tokių gairių pagrįstumą, galutinis arbitras lieka Teisingumo Teismas. Vis dėlto nagrinėjamu atveju nepanašu, kad Komisija būtų nustačiusi visiškai aiškias gaires. Kita vertus, kelis kartus tiek per ikiteisminę stadiją, tiek Teisingumo Teisme Komisija yra nurodžiusi, kad paprastai 20 potvynių per metus skaičius keltų susirūpinimą, leidžiantį įtarti galimą įsipareigojimų neįvykdymą. Toks kiekybinis kriterijus, nepaisant visų trūkumų ir nedarant poveikio būtinybei įvertinti kiekvieną konkretų atvejį, galėtų būti protingas ir priimtinas, nes jis nustatomas palyginus įvairių valstybių narių praktiką.

49. Vis dėlto problema yra ta, kad pati Komisija neatrodo esanti visiškai tikra, kokią reikšmę reikia suteikti 20 potvynių ribai. Šiuo klausimu ji nėra išleidusi jokių oficialių gairių, be to, netgi nagrinėjamoje byloje Komisija taip ir nesiliovė svyruoti tarp šios ribos aiškinimo kaip ribos, kurios iš esmės negalima viršyti, nebent esama išskirtinių aplinkybių, ir tarp kur kas lankstesnio požiūrio, kad tai tik orientacinė riba, nedaranti jokio tiesioginio poveikio.

50. Taigi, nors, viena vertus, Jungtinės Karalystės negalima kritikuoti, kad didžiąją savo gynybos dalį grindė 20 potvynių taisykle, t. y. vienintele taisykle, kurią per ikiteisminę procedūrą bent jau šiek tiek aiškiau nustatė Komisija, ypač savo papildomoje pagrįstoje nuomonėje, kita vertus, Teisingumo Teismo prašoma įvertinti įsipareigojimų neįvykdymą tiesiogiai atsižvelgiant į Direktyvą 91/271 ir joje pateikiamas neaiškias nuorodas. Komisijos pozicija yra pernelyg neaiški, kad galėtų pagrįsti argumentą, jog savo ieškinį ji grindžia aiškiai apibrėžta vidine praktika, besiremiančia 20 potvynių taisykle, t. y. taisykle, kurią pačią šiomis aplinkybėmis turėtų įvertinti Teisingumo Teismas.

51. Mano nuomone, bet kuriuo atveju formuluotės „ypač smarkios liūtys“ konkretus aiškinimas būtinai turi atspindėti sąvoką, kurią trumpai aptarsiu, t. y. sąvoką „geriausiais technikos pasiekimais, jei tai nėra pernelyg brangu“ (anglų k. „best technical knowledge not entailing excessive costs“; toliau - BTKNEEC). Be abejo, tai yra visiškai savarankiška sąvoka, susijusi ne su meteorologiniais pokyčiais, o su žmonijos laimėjimais. Vis dėlto manau, kad praktiškai vienintelis pagrįstas būdas aiškinti įsipareigojimus pagal direktyvą yra atlikti visą kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybių vertinimą,

9 — Be abejo, šis argumentas nėra lemiamas. Kaip ką tik nurodžiau, tekstas viena kalba pats savaime negali pateisinti tokio aiškinimo, kuris neatitiktų jo versijų kitomis kalbomis.

10 — „Extremsituationen, wie z.B. bei ungewöhnlich starken Niederschlägen“.

patikrinant, ar atitinkamas įvykis buvo išskirtinis ir kokios galėtų būti surinkimo sistemų ir valymo įrenginių, galinčių užkirsti kelią bet kokiam potvyniui netgi tokiomis išskirtinėmis aplinkybėmis, įdiegimo išlaidos. Kitaip tariant, manau, kad sąvoka „ypač smarkios liūtys“ nėra statinė, o gali kisti atsižvelgiant į kitus veiksnius.

52. Atsižvelgdamas į tai manyčiau, kad nors BTKNEEC sąvoka I priede formaliai yra paminėta tik tiek, kiek tai susiję su surinkimo sistemomis, į ją reikia atsižvelgti ir valymo įrenginių atveju. Faktiškai panašu, kad ši sąvoka geriausiai tinka siekiant ambicingų direktyvos tikslų, tačiau kartu per daug nenutolstant nuo realybės, t. y. nuo to, kas ekonomiškai ir techniškai įmanoma.

53. Pagaliau tiek, kiek tai susiję su antruoju klausimu dėl kitų galimų išskirtinių situacijų, išskyrus meteorologinius įvykius, taip pat reikia pabrėžti, kad būtina suteikti pakankamai galimybių atsižvelgti į situacijas, kurios yra ne tik išskirtinės, bet ir nenumatytos. Kaip pavyzdį galėčiau paminėti į galvą šovusias situacijas, tarkime, didelius elektros tiekimo trikdžius, kurie neišvengiamai nutrauktų valymo įrenginių darbą, arba stichines nelaimes, kurios, nors kilo ir ne dėl liūčių (pavyzdžiui, dėl žemės drebėjimo), vis tiek gali pakenkti valymo įrenginiams arba surinkimo sistemoms arba laikinai apskritai išvesti juos iš rikiuotės. Visiškai aišku, kad tokiais atvejais direktyva nebūtų pažeidžiama. Vis dėlto lygiai taip pat aišku, kad pagal I priedo 1 išnašą, esant tokioms situacijoms, valstybėms narėms tenka pareiga imtis priemonių, kad sumažėtų tarša, net jeigu nuotekos nevalomos ne dėl liūčių. Bet koks kitoks aiškinimas prieštarautų pareigai užtikrinti direktyvos veiksmingumą ir laikytis jos tikslų.

3. „Geriausi technikos pasiekimai, jei tai nėra pernelyg brangu“ (BTKNEEC)

54. BTKNEEC sąvoka – tai vienas iš nagrinėjamosios bylos aspektų, dėl kurių tiek savo rašytinuose paaiškinimuose, tiek posėdyje šalys diskutavo daugiausia. Ši sąvoka nurodyta I priedo A dalyje ir formaliai susijusi tik su surinkimo sistemomis, o ne su valymo įrenginiais. Vis dėlto, kaip jau siekiau paaiškinti, manau, kad BTKNEEC sąvoka yra esminis Direktyvos 91/271 elementas, kuris padeda aiškinti visas jos nuostatas, įskaitant tas, kurios yra susijusios su valymo įrenginiais. Ši sąvoka leidžia tinkamai suderinti poreikį užtikrinti direktyvos veiksmingumą su poreikiu išvengti tokių įpareigojimų valstybėms narėms, kurių neįmanoma laikytis. Nors ir kitais terminais, 10 straipsnyje pateikiama sąvoka „kad (valymo įrenginių) veiklos rezultatai būtų pakankamai geri“ atspindi tą pačią logiką ir gali būti laikoma BTKNEEC sąlygos išraiška.

55. Remiantis Jungtinės Karalystės aiškinimu, BTKNEEC sąvoka yra kertinis akmuo taisyklės, pagal kurią valstybėms narėms bendrai leidžiama naudotis didelę diskrecija ir iš esmės vadovaujantis išlaidų-naudos santykio įvertinimu nuspręsti dėl atitinkamo nuotekų surinkimo ir valymo lygio. Kalbėdama apie šį vertinimą Jungtinė Karalystė laikosi nuomonės, kad yra nepaprastai svarbu visada atsižvelgti į tai, kokį poveikį į aplinką išleistos nevalytos nuotekos turės priimantiesiems vandenims: kitaip tariant, direktyvos principų bus visada laikomasi ir nebus jokio pažeidimo, jeigu surenkama ir (arba) išvaloma tik dalis nuotekų, tačiau jų išleidimas nekelia jokios reikšmingos žalos aplinkai.

56. O pagal Komisijos aiškinimą praktiškai vienintelis BTKNEEC sąvokos poveikis yra tas, kad valstybėms narėms paliekama laisvė pasirinkti vieną iš galimų sistemų siekiant tikslo, kuris yra nekintamas, nebent esama išskirtinių atvejų, t. y. tikslo užtikrinti, kad būtų surenkama ir išvaloma 100 % nuotekų. Kitaip tariant, Komisijos nuomone, ši nuostata paprasčiausia reiškia, kad valstybės narės gali pasirinkti pigiausią iš techniškai įmanomų galimybių, kurios leidžia užtikrinti reikiamą tikslą.

57. Manau, kad atidžiau panagrinėjus reikėtų atmesti ir Jungtinės Karalystės, ir Komisijos aiškinimą. Nors ir skiriasi, abu šie aiškinimai yra pagrįsti kraštutinėmis atitinkamos nuostatos reikšmėmis. Viena vertus, jeigu remtumėmės Jungtinės Karalystės palaikomu aiškinimu, galutinis rezultatas būtų tas, kad valstybėms narėms būtų suteikta tokia didelė diskrecija, kad pati Direktyva 91/271 apskritai (arba beveik) netektų veiksmingumo, ypač tiek, kiek joje reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad visose tam tikrus dydžius viršijančiose aglomeracijose būtų nuotekų surinkimo sistemos ir valymo

įrenginiai. Kita vertus, remdamiesi Komisijos aiškinimu, kuris gal ir yra artimesnis teisės aktų leidėjo numatytai nagrinėjamos nuostatos esmei, rizikuotume tuo, kad efektyvumo netektų jeigu ne visa direktyva, tai bent jau BTKNEEC sąlyga [11]. Faktiškai nėra pagrįsta teigti, kad tiesiogiai nurodydamas būtinybę naudotis geriausiais technikos pasiekimais, jei tai nėra pernelyg brangu, teisės aktų leidėjas tik suteikė valstybėms narėms galimybę pasirinkti pigiausią iš galimų techninių sistemų, siekiant vieno ir to paties galutinio rezultato. Priešingai – visiškai aišku, kad šia sąlyga teisės aktų leidėjas siekė sumažinti bet kokį „pernelyg didelį“ griežto direktyvos taikymo poveikį ir iš anksto numatė, kad kai kuriais atvejais reikia susitaikyti su tam tikru neigiamu poveikiu aplinkai.

58. Mano nuomone, tinkamas BTKNEEC sąlygos aiškinimas būtų kažkur per vidurį tarp šių dviejų kraštutinių mano ką tik aprašytų pozicijų.

59. Būtent BTKNEEC sąlyga turėtų būti laikoma tam tikra „saugumo sklende“, kuri leistų išvengti nerealių įpareigojimų valstybėms narėms arba visiškai neproporcingų statybos kainų. Vis dėlto remiantis šiuo požiūriu reikia labai aiškiai pasakyti kelis dalykus.

60. Visų pirma, ši sąlyga – tai mechanizmas, veikiantis kaip išimtis, todėl juo negalima naudotis, norint pakenkti pačioje Teisingumo Teismo praktikoje patvirtintam principui, kad paprastai turi būti surenkamos ir išvalomos visos nuotekos. Juo labiau jos išskirtinį pobūdį reikia pabrėžti atsižvelgiant į Teisingumo Teismo praktiką, kurioje, kiek tai susiję su Direktyva 91/271, nurodyta, kad pati reikiamų padaryti pakeitimų kaina nėra svarbi [12].

61. Antra, akivaizdu, kad šios sąlygos taikymas negali būti bendrai siejamas su tam tikromis iš anksto nustatytomis pasikartojančiomis aplinkybėmis. Pavyzdžiui, negalima *a priori* nustatyti išlaidų dydžio, kurį viršijus automatiškai nebetaikoma pareiga surinkti ir išvalyti 100 % nuotekų. Faktiškai pagal BTKNEEC sąlygą reikalaujama, kad visais atvejais būtų išsamiai įvertintos visos kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybės ir kad ši sąlyga būtinai būtų priderinta prie šių aplinkybių.

62. Trečia, esant šioms aplinkybėms taip pat galima atsižvelgti į nevalytų nuotekų poveikį aplinkai, o tai savo rašytiniuose paaiškinimuose ir posėdyje smarkiai gynė Jungtinė Karalystė. Tai, kad kai kurių darbų išlaidos yra neproporcingos, taigi nėra poreikio praktiškai vykdyti šiuos darbus, patikimiau galima įvertinti atsižvelgiant ir į tai, koks poveikis bus padarytas aplinkai, jeigu šie darbai nebus atlikti. Akivaizdu, kad kai kurių darbų neatlikimas, todėl ir tam tikro nuotekų išleidimo į aplinką toleravimas būtų labiau priimtas, jei galima nuotekų sukeliama žalą būtų mažesnė.

63. Vis dėlto, nors į neigiamo poveikio aplinkai kriterijų galima atsižvelgti, tai dar nereiškia, kad, kaip teigia Jungtinė Karalystė, tai yra vienintelis kriterijus, kuriuo remiantis reikia vertinti, ar laikomasi Direktyvos 91/271. Kaip teisingai posėdyje pažymėjo Komisija, direktyvoje nenustatytos priimtinos taršos ribos: joje tik įtvirtinta bendra pareiga, kad visose miestų aglomeracijose būtų įdiegtos nuotekų surinkimo sistemos ir valymo įrenginiai. Neseniai priimtuose sprendimuose, kuriuos jau minėjau [13], nustatęs, kad surinkimo sistemos kai kuriose aglomeracijose nepadengia 100 %, Teisingumo Teismas toliau nebenagrinėjo, ar tai sukėlė neigiamą poveikį aplinkai, o automatiškai pripažino, kad atitinkamos valstybės narės neįvykdė įsipareigojimų.

64. Taigi negalima pritarti Jungtinės Karalystės argumentui, kad pasibaigus direktyvoje nustatytiems terminams surinkimo sistemoms ir valymo įrenginiams pastatyti svarbu tik tai, kad miestų aglomeracijose tokios sistemos būtų, o ne kokius veiklos rezultatus šios sistemos gali pasiekti. Tokia logika galėtų pateisinti kraštutinumą, kad įgyvendinant direktyvą pakaktų įdiegti sistemą, galinčią išvalyti, tarkime, 50 % miesto nuotekų, o šios sistemos tobulinimas siekiant, kad būtų išvaloma 100 %

11 — Beje, šios sąlygos Komisijos pradiniame pasiūlyme nebuvo – ji įtraukta tik į galutinį direktyvos tekstą, kurį patvirtino Taryba.

12 — 2006 m. lapkričio 30 d. Sprendimas *Komisija prieš Italiją* (C-293/05, Rink. p. I-122, 35 punktas).

13 — 6 išnaša.

nuotekų, būtų ne priemonė, skirta nustatytais terminais įgyvendinti direktyvą, o paprasčiausia sistemos veiklą gerinanti priemonė, kuriai nėra jokių terminų ir kurios atžvilgiu praktiškai nėra jokios kontrolės. Akivaizdu, kad panašus aiškinimas neatitiktų nei teisės aktų leidėjo ketinimų, nei atitinkamos Teisingumo Teismo praktikos.

65. Be to, norint užtikrinti Direktyvos 91/271 veiksmingumą, be galo svarbu, kad tais atvejais, kai neįmanoma arba itin sudėtinga surinkti ar išvalyti 100 % nuotekų (išskyrus, žinoma, išimtinius įvykius, kuriems esant Komisija pripažįsta galimybę nevalyti nuotekų), būtent atitinkama valstybė narė turi įrodyti, kad taikoma BTKNEEC sąlyga. Faktiškai tokiose situacijose matyti aiškus disbalansas tarp valstybės narės ir Komisijos turimos informacijos: Komisija neturi savarankiškų priemonių konkrečiai situacijai įvertinti ir turi remtis ta informacija, kurią jai suteikė atitinkama valstybė narė. Be to, ši pozicija atitinka Teisingumo Teismo praktiką, pagal kurią, nors bylose dėl įsipareigojimų neįvykdymo įrodymų našta tenka Komisija, šiai pateikus pagrindinius jos ieškinį pagrindžiančių aplinkybių įrodymus, būtent valstybė narė, remdamasi išsamiausia turima informacija, turi pateikti detalius įrodymus, kad įsipareigojimai buvo įvykdyti [14].

4. Santrauka

66. Taigi apibendrinant tai, kas ką tik buvo išdėstyta apie bendrą Direktyvoje 91/271 įtvirtintų įsipareigojimų apimtį, reikia pažymėti, jog direktyva įtvirtinama bendra valstybių narių pareiga, kad visose miestų aglomeracijose būtų įdiegtos nuotekų surinkimo sistemos ir valymo įrenginiai, kurie, išskyrus išimtines aplinkybes, užtikrintų *visų* susidarančių nuotekų surinkimą ir išvalymą. Pareiga surinkti ir išvalyti visas nuotekas netaikoma tais atvejais, kai tai yra techniškai neįmanoma arba kai tai susiję su visiškai neproporcingomis išlaidomis, palyginti su ribotu bet kokio neigiamo poveikio aplinkai pobūdžiu.

67. Taigi tiek surinkimo sistemų, tiek valymo įrenginių atveju siūlau dviejų etapų patikrinimo procesą. Per pirmąjį etapą reikia nustatyti, ar nevalytų nuotekų išleidimas į aplinką yra išskirtinis įvykis, ar, tiksliau tariant, surinkimo sistemos arba valymo įrenginio veikimo elementas, kurio negalima laikyti „įprastu“. Jeigu per pirmąjį etapą paaiškėja, kad įvykiai, dėl kurių nevalytos nuotekos buvo išleistos į aplinką, nebuvo išskirtiniai, per antrąjį etapą reikia nustatyti, ar taikoma BTKNEEC sąlyga. Šiame etape įrodinėjimo našta, kurią per pirmąjį etapą Komisija ir valstybė narė dalijasi kaip įprasta, tenka tik valstybei narei. Būtent valstybė narė turi įrodyti, kad užtikrinti aukštesnio lygio nuotekų surinkimą ar valymą būtų technologiškai neįmanoma arba kad tai būtų susiję su visiškai neproporcingomis išlaidomis, palyginti su nauda aplinkai.

68. Preliminariai išsiaiškinę valstybėms narėms tenkančias pareigas galime pereiti prie konkrečių Komisijos kaltinimų Jungtinei Karalystei.

C – *Situacija Whitburn*

1. Faktinės aplinkybės ir šalių pozicijos

69. Kaip matėme, Komisijos kaltinimai dėl įsipareigojimų neįvykdymo Whitburn atveju yra susiję tik su Direktyvos 91/271 3 straipsniu dėl nuotekų surinkimo sistemų. Kaltinimai dėl valymo įrenginių nepakankamumo nebuvo pateikti.

14 — Žr., pavyzdžiui, neseniai priimtą 2009 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* (C-390/07, Rink. p. I-214, 43–45 punktai). Bendrai dėl įrodinėjimo naštos bylose dėl įsipareigojimų neįvykdymo žr. 2009 m. kovo 26 d. generalinės advokatės J. Kokott išvados bylose *Komisija prieš Suomiją*, C-335/07, ir *Komisija prieš Švediją*, C-438/07, kuriose sprendimas buvo priimtas 2009 m. spalio 6 d. (atitinkamai Rink. p. I-9459 ir p. I-9517) 42–46 punktus.

70. Whitburn priklauso Sunderland aglomeracijai, kurią aptarnauja vienintelė pagrindinė „bendrų sistemų“ rūšies nuotekų surinkimo sistema, į kurią suteka tiek miesto nuotekos, tiek lietaus vanduo. Įprastomis aplinkybėmis vanduo iš Whitburn surinkimo sistemos per kelias pumpavimo stotis (Seaburn, Roker ir galiausiai, St. Peters) nuteka į Hendon valymo įrenginius, kuriuose valomos visos aglomeracijos nuotekos.

71. Kai Whitburn surinkimo sistemoje vanduo 4,5 karto viršija srovę, esančią sausų orų sąlygomis [15], perviršinis vanduo nukreipiamas į smarkių liūčių nuotekas surenkantį tunelį, kurio veikimo pajėgumas yra 7 000 m^3. Kai vandens lygis nuotekų surinkimo sistemoje nuslūgsta, tunelyje saugomas vanduo grąžinamas į surinkimo sistemą ir pumpuojamas į Hendon valymo įrenginius galutiniam valymui. Tačiau jeigu tunelio pajėgumai viršijami, vien mechaniškai 6 mm skersmens skylių filtru išfiltruotas perviršinis vanduo tiesiogiai išleidžiamas į jūrą. Nuotekos į jūrą išleidžiamos 1,2 km ilgio nuleidžiamuoju kanalu.

72. Iki pagrįstoje nuomonėje nurodytos datos (2009 m. vasario 1 d.) nevalytų nuotekų Whitburn išleidimo į aplinką mastai per metus išdėstyti toliau pateikiamoje lentelėje. Skaičius pateikė Komisija, tačiau Jungtinė Karalystė jų neginčijo.

Metai	Užfiksuotų išleidimų skaičius	Išleistas nuotekų kiekis (m^3)
2005	27 [16]	542 070
2006	25	248 130
2007	28	478 620
2008	47	732 150

73. Komisijos teigimu, šie skaičiai rodo, kad nevalytos nuotekos į aplinką buvo išleistos pernelyg daug kartų, ir tai yra nesuderinama su pareigomis, valstybėms narėms tenkančiomis pagal direktyvą.

74. Savo nuomonę Komisija plačiai grindžia 2002 m. vasario 25 d. ataskaita, kurią pateikė Jungtinės Karalystės aplinkos ministerijos paskirtas nepriklausomas inspektorius (toliau – Inspektorius) kaip atsakymą į Whitburn sistemos valdymo bendrovės prašymą padaryti kelis pakeitimus galiojančiame sutikime. Ataskaitoje pateikti keli kritiški komentarai apie Whitburn nuotekų surinkimo sistemą ir konstatuojama, jog ši sistema yra nepakankama, kad būtų tinkamai sumažintas nevalytų nuotekų išleidimas į aplinką [17]. Inspektoriaus nuomone, Whitburn surinkimo sistemos nepakankamumas lemia, kad nevalytos nuotekos yra dažnai išleidžiamos į aplinką, įskaitant nesmarkaus lietaus ar sauso oro laikotarpius. Po to, kai buvo pateikta Inspektoriaus ataskaita, nebuvo padaryta jokių fizinių Whitburn surinkimo sistemos pakeitimų. Vienintelis pakeitimas buvo susijęs su vandenį surenkančio tunelio valdymo metodais persipildymo atveju: dėl naujų procedūrų vanduo buvo išleidžiamas rečiau, tačiau į aplinką išleidžiamų nuotekų kiekis 2001–2008 metais beveik nesikeitė, t. y. svyravo tarp daugiausia 732 150 m^3 (2008 metais) ir mažiausia 248 130 m^3 (2006 metais).

15 — Nuotekų surinkimo sistemos srovė sausų orų sąlygomis yra vandens kiekis, surenkamas šioje sistemoje, kai nelyja.

16 — Atsakydama į pagrįstą nuomonę 2006 m. birželio 15 d. laiške Komisijai Jungtinė Karalystė nurodė, kad 2005 m. nevalytos nuotekos į aplinką buvo išleistos 85 kartus, tačiau bendras išleistas nuotekų kiekis buvo toks pats, t. y. 542 070 m^3.

17 — Žr. ypač 16.5.1.4–16.5.1.5, 16.5.1.7–16.5.1.9, 16.5.5.1 ir 16.5.11.2–16.5.11.3 punktus. Vis dėlto ataskaitoje buvo pritarta galiojančio sutikimo pakeitimams, kad valdymo bendrovė avariniais atvejais galėtų nevalytas nuotekas išleisti į aplinką, pasinaudodama Whitburn nuleidžiamuoju kanalu. Kaip jau minėjau, Inspektoriaus kritika buvo susijusi su nevalytų nuotekų išleidimo į aplinką valdymu įprastomis aplinkybėmis.

75. Komisija pažymi, kad tokie nevalytų nuotekų kiekiai atitinka kiekius, susidarančius aglomeracijoje, kuri turi nuo daugiau kaip 3 700 (kalbant apie 2006 m. išleistus kiekius) iki daugiau kaip 11 000 (kalbant apie 2008 m. kiekius) ir bet kuriuo atveju – daugiau kaip 2 000 gyventojų ekvivalentų, t. y. viršija lygį, nuo kurio Direktyvoje 91/271 reikalaujama, kad aglomeracijoje būtų surinkimo sistema ir valymo įrenginiai. Kitaip tariant, tartum egzistuotų visa tokio dydžio aglomeracija, kurioje nebūtų jokios nuotekų surinkimo ar valymo sistemos.

76. Komisijos nuomone, direktyvos pažeidimas yra juo labiau rimtas, nes ilgas nuleidžiamasis kanalas, per kurį nuotekos patenka į jūrą, yra netoli kelių paplūdimių, iš kurių dažnai pranešama apie atmatas, kurių kilmė greičiausiai bus Whitburn surinkimo sistema.

77. Jungtinė Karalystė neginčija beveik jokių Komisijos pateiktų faktinių aplinkybių, išskyrus paplūdimiuose į krantą išplaunamas atmatas. Jungtinės Karalystės teigimu, šių atmatų kilmė faktiškai negalėtų būti Whitburn surinkimo sistema, nes ilgame nuleidžiamajame kanale, kuriuo nuotekos patenka į jūrą, įrengti filtrai. Atmatos, kurių, beje, pastaraisiais metais sumažėjo, turėtų būti kitos kilmės. Vis dėlto, kalbant apie visa kita, šalys bendrai sutaria dėl su Whitburn susijusių faktinių aplinkybių, ir Jungtinės Karalystės gynyba iš esmės remiasi direktyvos aiškinimu.

78. Konkrečiai Jungtinė Karalystė pabrėžia, kad vandenų, į kuriuos išleidžiamos nuotekos, kokybė dėl pačių šių išleidimų nepablogėjo; šią aplinkybę patvirtina dar ir tai, kad vanduo paplūdimiuose visada atitiko Europos Sąjungos teisėje nustatytus maudyklų standartus [18].

79. Toliau Jungtinė Karalystė remiasi 2010 m. tyrimu, kuriame situacija Whitburn įvertinta atsižvelgiant į Komisijos pagrįstą nuomonę ir papildomą pagrįstą nuomonę. Tyrime konkrečiai buvo tiriama, kokios kiltų pasekmės, jeigu išleidimų skaičius būtų sumažintas iki mažiau nei 20 išleidimų per metus ribos, kaip, atrodo, bent jau papildomoje pagrįstoje nuomonėje reikalauja Komisija. Studijoje konstatuota, kad vienintelis sprendimas, norint išlaikyti išleidimų skaičių žemiau 20 išleidimų per metus ribos, būtų padidinti vandenį surenkančio tunelio pajėgumus iki 10 800 m^3. Tačiau, skaičiuojant pagal parametrus, įprastai naudojamus vertinant maudyklas, tokie pakeitimai tik minimaliai, t. y. maždaug 0,31 %, pagerintų priimančiųjų vandenų kokybę. Todėl studijoje nerekomenduota daryti jokių Whitburn surinkimo sistemos pakeitimų.

2. Vertinimas

80. Norėdamas patikrinti ar Jungtinė Karalystė įvykdė savo įsipareigojimus Whitburn situacijos atveju ar ne, savo vertinimą grįsiu mano pasiūlytu dviejų etapų analize.

81. Visų pirma, mano nuomone, Komisija pateikė pakankamai įrodymų, kad nevalytų nuotekų išleidimas nebuvo išskirtinio pobūdžio. Kaip jau buvo nurodyta, ir, be to, Jungtinė Karalystė to neginčija, nors pastaraisiais metais situacija pagerėjo, naudojant Whitburn surinkimo sistemą į aplinką ir toliau dažnai išleidžiamos nevalytos nuotekos. Kaip jau minėjau, neįmanoma nurodyti tokio išleidimų į aplinką skaičiaus, kuris žymėtų absoliučią ribą tarp išimtinių ir pasikartojančių įvykių: matėme, kad Komisija dažnai remiasi 20 išleidimų skaičiumi; be to, Jungtinės Karalystės vyriausybės užsakytoje ataskaitoje apie situaciją Londone [19] daroma išvada, kad protingu skaičiumi pripažintina netgi žemesnė, t. y. 12 išleidimų per metus, riba. Bet kuriuo atveju, nepaisant pasirinkto modelio, pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nurodytam laikotarpiui situacijai Whitburn, be jokios abejonės, buvo būdingas toks išleidimų skaičius ir intensyvumas, kuris rodo pasikartojančius ir jokiu būdu ne atsitiktinius įvykius.

18 — Žr. šiuo požiūriu 1975 m. gruodžio 8 d. Tarybos direktyvą 76/160/EEB dėl maudyklų kokybės (OL L 31, 1976, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 26).

19 — TTSS ataskaita, aptariama 90 ir paskesniuose punktuose.

Kaip parodyta 72 punkte pateiktoje lentelėje, 2006–2008 metais nevalytos nuotekos į aplinką buvo išleidžiamos nuo 25 iki 27 kartų per metus. Akivaizdu, kad tokie skaičiai neduoda jokio pagrindo kalbėti apie išskirtinius atvejus, ir netgi Jungtinė Karalystė nesiekė įrodyti, kad nevalytų nuotekų išleidimas į aplinką Whitburn yra išskirtinio pobūdžio.

82. Tačiau reikia patikrinti, ar, atsižvelgiant į šiuos Komisijos pateiktus įrodymus, Jungtinei Karalystei pavyko įrodyti, kad šiuo atveju taikytina BTKNEEC sąlyga: kitaip tariant, ar nevalytų nuotekų išleidimų į aplinką skaičiui sumažinti būtini technologiškai neįmanomi sprendimai arba visiškai neproporcingos, palyginti su galima nauda, išlaidos.

83. Mano nuomone, pagrindinis dokumentas yra 2010 m. tyrimas, kurį minėjau 79 punkte. Svarbiausia, kad, kaip matyti iš šio tyrimo, žymus nevalytų nuotekų išleidimo į aplinką sumažinimas Whitburn nekelia jokių didelių technologinių problemų; iš esmės tai pareikalautų padidinti esamą nuotekas surenkantį tunelį, ir Jungtinė Karalystė niekada nesakė, kad toks sprendimas būtų neįgyvendinamas.

84. Tačiau tyrime taip pat buvo apskaičiuota, kiek pagerėtų priimančiųjų vandenų kokybė, jeigu būtų padidintas tunelis ir sumažinti išleidimai į aplinką. Kaip atramos taškas buvo pasirinkta 20 išleidimų riba, t. y. remtasi per ikiteisminę procedūrą Komisijos pateiktomis gairėmis. Atsižvelgiant į tai tyrime buvo nustatyta, kad vandens kokybė pagerės tik 0,3 %, taigi atitinkamai padaryta išvada, kad išlaidų ir naudos santykis nepateisina papildomų priemonių Whitburn.

85. Šiuo aspektu taip pat reikia priminti, jog Jungtinė Karalystė nurodė, o Komisija neginčijo, kad jūros vandens kokybė už Whitburn yra gana gera ir visuomet atitinka Europos Sąjungos teisėje maudyklų kokybei nustatytus kriterijus. Nors priimančiųjų vandenų maudyklų kokybė nėra tiesiogiai susijusi su atitikties Direktyvai 91/271 vertinimu, kaip jau minėta, į ją galima atsižvelgti atliekant išsamų vertinimą, ar galima taikyti BTKNEEC sąlygą. Todėl atrodytų pagrįsta, kad tokio pobūdžio situacijoje nacionalinės valdžios institucijos turėjo nuspręsti susilaikyti nuo brangiai kainuojančių tunelio padidinimo darbų, kurie būtų pagerinę aplinkos būklę tik visiškai nežymiai.

86. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad Jungtinės Karalystės argumentai yra pagrįsti ir kad nagrinėjamoje byloje Komisija neįrodė įsipareigojimų neįvykdymo dėl Whitburn surinkimo sistemos. Nors nevalytos nuotekos šioje zonoje į aplinką buvo išleidžiamos nuolat, Jungtinė Karalystė įrodė, kad bet kokie surinkimo sistemos pagerinimo darbai siekiant, kad būtų laikomasi per ikiteisminę procedūrą Komisijos pateiktų gairių, duotų tik minimalios naudos, kuri nepateisintų darbų vykdymo. Todėl reikia atmesti Komisijos ieškinio pirmąją dalį.

D – *Situacija Beckton, Crossness ir Mogden*

1. Faktinės aplinkybės ir šalių pozicijos

87. Kalbant apie Londoną, Komisijos ieškinys yra susijęs su trimis zonomis, t. y. Beckton, Crossness ir Mogden. Konkrečiai jis susijęs su šių trijų vietovių valymo įrenginiais, kurie laikomi nepakankamais tam, kad atitiktų Direktyvą 91/271, todėl ir pažeidžiančiais šios direktyvos 4 ir 10 straipsnius. Be to, Beckton ir Crossness atvejais Komisija taip pat kaltina direktyvos 3 straipsnio pažeidimu, t. y. laikosi nuomonės, kad nepakankamos yra ir surinkimo sistemos.

88. Šios trys vietovės priklauso sistemai, kurioje surenkamos ir išvalomos Londono nuotekos, t. y. sistemai, kuri iš viso aptarnauja daugiau nei 9 milijonus gyventojų ekvivalentų. Daugiausia tai „bendrų sistemų“ rūšies nuotekų surinkimo sistema, kuri buvo suprojektuota XIX amžiuje ir laipsniškai, didėjant miesto aglomeracijai, plečiama ir keičiama.

89. Londone susiduriama su dviejų rūšių problemomis. Visų pirma, kai viršijami surinkimo sistemų pajėgumai, tai, kaip ir Whitburn atveju, pasitelkiami bendri nutekamieji vamzdžiai. Londono sistemoje yra 57 bendri nutekamieji vamzdžiai, kurių didžioji dauguma nuotekas išleidžia į Temzę ir kuriuose, atrodo, vis dar nėra netgi elementarių nuotekų filtravimo sistemų. Antra, pasitaiko atvejų, kai tam tikri valymo įrenginiai, į kuriuos nukreipiamas vanduo iš surinkimo sistemų, yra nepajėgūs išvalyti viso priimtų nuotekų kiekio: tokiais atvejais dalis tik minimaliai išvalyto vandens išleidžiama į aplinką.

90. Pagrindinis įrodymas, kuriuo Komisija grindžia savo argumentus dėl Londono, yra 2005 m. vasario mėnesį *Thames Tideway Strategic Study* (toliau – TTSS) darbo grupės parengta ataskaita. Jungtinės Karalystės vyriausybė įsteigė TTSS 2000 m. ir pavedė jai vertinti Temzės ekologinę būklę.

91. TTSS ataskaitoje pažymima, kad iš 57 Londono sistemai priklausančių bendrų nutekamųjų vamzdžių 36 daro neigiamą poveikį aplinkai. Per metus sistemoje nevalytos nuotekos nuteka apie 60 kartų, įskaitant ir nesmarkaus lietaus laikotarpius. Kiekvienais metais į aplinką išleidžiama daug milijonų tonų nevalytų nuotekų; šis kiekis atitinka nuotekas, susidarančias šimtus tūkstančių gyventojų turinčioje aglomeracijoje. Ši problema opi ypač dėl to, kad Temzės vandenys į jūrą teka labai lėtai, taigi į aplinką išleistas užterštas vanduo ilgą laiką būna neatskiestas.

92. Remiantis TTSS ataskaita, situacija su valymo įrenginiais yra ne ką geresnė nei su surinkimo sistemomis. Įrenginių pajėgumų pakanka esant sausiems orams, tačiau lyjant šie įrenginiai į aplinką išleidžia tik iš dalies išvalytą vandenį, taip dar labiau padidindami ir taip jau didelę taršą, kurią sukelia bendri surinkimo sistemų nutekamieji vamzdžiai.

93. 2005 m. lapkričio mėn. TTSS Jungtinės Karalystės vyriausybei parengė papildomą ataskaitą, kurioje išdėstė, kaip būtų galima išspręsti Temzės užterštumo problemą. Konkrečiai kalbant, geriausiu laikomas sprendimas pastatyti požeminį, apie 30 km ilgio ir 1,5 milijonų m^3 tūrio tunelį, kuriame lietaus atveju būtų galima saugoti perviršinį vandenį, o vėliau jį sugrąžinti į sistemą ir išvalyti.

94. 2007 m. balandžio mėn. Jungtinės Karalystės vyriausybė pranešė apie sprendimą vykdyti TTSS pasiūlymus, t. y. statyti naują tunelį. 2007 m. balandžio 17 d. aplinkos ministro laiške Londono nuotekų surinkimo ir valymo sistemą valdančiai bendrovei, kurį Jungtinė Karalystė pateikė Teisingumo Teismui, teigiama, kad sprendimo statyti tunelį tikslas yra „užtikrinti, kad Londonas turėtų XXI amžiaus reikalavimus atitinkančią upę ir *kad Jungtinė Karalystė įvykdytų direktyvos <...> reikalavimus*“[20]. Kaip sužinojome posėdyje, dabartinė Jungtinės Karalystės vyriausybė taip pat neseniai patvirtino savo paramą dėl požeminio tunelio statybos, kurios pabaiga numatyta 2021–2023 metais. Kaip konkrečiai nurodyta 2011 m. lapkričio 3 d. ministerijos atsakyme raštu į Parlamento klausimą[21], „(būtinybė) patobulinti nuotekų sistemą, kuriai vietomis trūksta pajėgumų netgi esant sausiems orams, taip pat išspręsti su tuo susijusius sunkumus, saugant aplinką, <...> ir toliau išlieka opi“. Statybų pradžia numatyta 2016 metais.

95. Jungtinė Karalystė neginčija Komisijos išdėstytų faktinių aplinkybių. Ji pabrėžia, kad, be naujojo didelio požeminio tunelio statybų, yra vykdomi ir kiti darbai, skirti padidinti Beckton, Crossness ir Mogden valymo įrenginių pajėgumus. Šiuos darbus numatyta pabaigti 2012–2014 metais. Be to, bus statomas antrasis, mažesnis tunelis, kurį planuojama užbaigti iki 2014 metų ir kuris smarkiai sumažins nevalytų nuotekų išleidimą į aplinką Beckton ir Crossness zonose.

20 — Paryškinta mano.

21 — Šį dokumentą, kurį Jungtinė Karalystė pateikė nedaug laiko likus iki posėdžio, Teisingumo Teismas priėmė ir pridėjo prie bylos medžiagos.

96. Jungtinės Karalystės gynyba grindžiama tuo, kad Londono sistema yra absoliučiai unikalios apimties ir kad bet kokios priemonės, kurių imamasi dėl XIX amžiuje suprojektuotų sistemų, neišvengiamai be galo sudėtingos. Atsižvelgiant į tai negali būti pripažinta, kad Jungtinė Karalystė neįvykdė įsipareigojimų, nes tik įsigaliojus Direktyvai 91/271 ji pradėjo vykdyti tyrimus ir planavimą, kad visiškai įvykdytų ES teisės reikalavimus. Pagal BTKNEEC sąlygą direktyva neturi būti laikoma pažeista, jeigu valstybė narė ėmėsi visų reikiamų priemonių jai įgyvendinti per įmanomai trumpiausią laiką.

2. Vertinimas

97. Pirmoje pagrįstoje nuomonėje Komisija kritikavo apskritai visą Londono sistemos veiklą. Tačiau papildomoje pagrįstoje nuomonėje, įvertinusi Jungtinės Karalystės argumentus, pateiktus atsakant į pirmąją pagrįstą nuomonę, ji nusprendė susiaurinti kaltinimų apimtį ir apsiriboti nagrinėjamame ieškinyje išdėstytais klausimais.

98. Konkrečiai, kalbant kaip jau nurodyta, Komisija teigia, kad Beckton, Crossness ir Mogden valymo įrenginiai, taip pat dviem pirmiesiems valymo įrenginiams priskiriamos nuotekų surinkimo sistemos yra nepakankami siekiant įgyvendinti direktyvą.

99. Iš anksto reikėtų nustatyti, kokios *rūšies* įrodymus dėl įsipareigojimų neįvykdymo turi pateikti Komisija. Kalbu ne apie įrodinėjimo naštą, nes šiuo klausimu Teisingumo Teismo praktika yra aiški ir nusistovėjusi: būtent Komisija turi įrodyti įsipareigojimų neįvykdymą ir šiuo tikslu ji negali remtis jokiomis prielaidomis [22]. Tai, apie ką kalbu, yra Komisijos pateikiamų įrodymų *dalykas*.

100. Skaitant ieškinį faktiškai matyti, kad nors Komisija nusprendė savo prieštaravimus apriboti keliomis konkrečiomis Londono nuotekų surinkimo ir valymo sistemos dalimis, ji aiškiai neparodė, kas konkrečiai būdinga šiems ieškinyje nurodytiems sektoriams. Vietoje to savo argumentus ji grindžia įrodymais, t. y. TTSS ataskaita, susijusiais su visos sistemos, o ne su šių konkrečių ieškinyje nurodytų sistemos dalių (Beckton, Crossness ir Mogden zonų) problemomis.

101. Todėl reikia nustatyti, ar Komisijos pateikti bendri įrodymai, liudijantys problemišką aplinkos apsaugos padėtį visame Londone, patvirtina, kad prie šios problemiškos aplinkos apsaugos padėties konkrečiai prisidėjo kiekviena iš nurodytų vietovių [23].

102. Turint tai omenyje, patys svarbiausi tampa dokumentai, kuriuos Komisija pridėjo prie ieškinio, ypač 2006 m. gegužės 15 d. Jungtinės Karalystės atsakymas į Komisijos pagrįstą nuomonę. Šiame dokumente, atsakydama į kaltinimą, susijusį su visa Londono sistema, Jungtinė Karalystė kaip problemos priežastį nurodė konkrečias sistemos dalis, kuriomis vėliau Komisija nusprendė apsiriboti savo ieškinyje. Nors šiame dokumente įsipareigojimų neįvykdymas formaliai nėra pripažįstamas, jame konkrečiai konstatuojama, kad Jungtinės Karalystės vyriausybė *„pripažįsta, kad yra būtina padidinti Beckton, Crossness ir Mogden nuotekų valymo pajėgumus“*, taip pat ji *„pripažįsta, kad reikia imtis daugiau priemonių siekiant sumažinti taršą, sukeltą didelių liūčių tvano, pasitaikančio Beckton ir Crossness nuotekų surinkimo sistemose“*.

103. Atsižvelgdamas į šį dokumentą manau, kad nors Komisijos pateikti įrodymai susiję su visa Londono sistema, juos galima naudoti konkrečiai kalbant apie Beckton, Crossness ir Mogden valymo įrenginius ir Beckton bei Crossness nuotekų surinkimo sistemas. Be to, Jungtinė Karalystė šiuo aspektu nepateikė jokių prieštaravimų.

22 — Žr., pavyzdžiui, 2009 m. spalio 6 d. Sprendimą *Komisija prieš Švediją* (C-438/07, Rink. p. I-9517, 49 punktas ir jame nurodyta Teisingumo Teismo praktika).

23 — Žr. pagal analogiją 2009 m. spalio 6 d. Sprendimą *Komisija prieš Suomiją* (C-335/07, Rink. p. I-9459, 88 punktas).

104. Todėl telieka nustatyti, ar Komisijos pateiktų įrodymų pakanka konstatuoti, kad įsipareigojimai buvo neįvykdyti. Čia, kaip ir Whitburn atveju, vadovausiuosi dviejų etapų analize.

105. Kalbant apie tai, ar problema egzistuoja ir ar ji pasikartoja ne tik retkarčiais, mano nuomone, TTSS ataskaita, kuria Komisija grindžia pagrindinę savo ieškinio dalį, yra ne tik pakankamas, bet ir sunkiai nuginčijamas įrodymas, ypač atsižvelgiant į tai, kad ataskaitą užsakė pati Jungtinės Karalystės vyriausybė. Konkrečiai, kaip jau matėme, ataskaitoje patvirtinta, kad nevalytos nuotekos iš surinkimo sistemų, taip pat tik minimaliai išvalytos nuotekos iš valymo įrenginių yra išleidžiamos gana dažnai. Be to, nevalytos nuotekos į aplinką išleidžiamos nuolat, įskaitant nesmarkaus lietaus laikotarpius, o ne tik neįprastomis meteorologinėmis sąlygomis.

106. Todėl galima konstatuoti, kad Komisijai pavyko įrodyti, jog nuotekos, dėl kurių ji kreipėsi į Teisingumo Teismą, buvo išleidžiamos į aplinką ne tik išimtiniais ar pavieniais atvejais. Be to, Jungtinė Karalystė neginčija Komisijos pateiktų duomenų tikslumo.

107. Galiausiai reikia patikrinti, ar Jungtinės Karalystės vyriausybė įrodė, kad įgyvendinti direktyvą yra techniškai neįmanoma arba kad išlaidos yra visiškai neproporcingos naudai, t. y. aplinkybes, kurios pagal BTKNEEC sąlygą gali pateisinti nesurenkamas ir (arba) nevalomas nuotekas.

108. Mano nuomone, atsakymas į šį klausimą turi būti neigiamas.

109. Viena vertus, Jungtinė Karalystė teigia nusprendusi imtis didelio naujo projekto (vandens tunelio-saugyklos statybos), kuris, kaip per ikiteisminę procedūrą nurodė pati Komisija, leistų visiškai įgyvendinti direktyvą. Taigi techniniai sprendimai situacijai pagerinti egzistuoja, o su jais susijusių išlaidų negalima laikyti neproporcingomis, nes jau nuspręsta šiuos sprendimus įgyvendinti.

110. Taip pat negalima pritarti Jungtinės Karalystės argumentams dėl to, kad darbai, kuriuos reikia atlikti, yra labai sudėtingi ir užims daug laiko. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką tariamą įsipareigojimų neįvykdymą reikia vertinti pagrįstoje nuomonėje nurodyto laikotarpio pabaigoje (nagrinėjamoje byloje - 2009 m. vasario 1 d.) ir negali duoti rezultatų valstybės narės pastangos, kad ieškinys būtų atmestas vien dėl to, jog jau yra imtasi darbų ir priemonių, kurie ateityje ištaisys įsipareigojimų neįvykdymą[24]. Taip pat nereikėtų pamiršti, kad nuo direktyvos priėmimo yra praėję daugiau nei 20 metų, taigi jos negalima laikyti dokumentu, su kuriuo valstybės narės neturėjo laiko susipažinti. Būtent Direktyvos 91/271/EEB atveju, nors ir dėl kitos nuostatos nei nagrinėjamos šioje byloje, Teisingumo Teismas pagrįstoje nuomonėje nurodytą terminą, t. y. 2004 m. rugsėjo 9 d., pripažino daugiau nei pakankamu[25].

111. Atrodo, jog ypač posėdyje Jungtinė Karalystė teigė, kad neišvengiamai ilga darbų trukmė turėtų būti laikoma pagrindu taikyti BTKNEEC sąlygą: Jungtinės Karalystės nuomone, jeigu, siekdama įgyvendinti ES teisę, valstybė narė turi atlikti didelės apimties darbus, ji negali būti kaltinama pažeidusi įsipareigojimus, jeigu darbai yra vykdomi, o pažanga daroma įprastu ir pagrįstu tempu.

112. Tokiam argumentui negalima pritarti. Kaip jau matėme, BTKNEEC sąlygą reikia aiškinti atsižvelgiant į apskritai įmanomus įgyvendinti *techninius sprendimus*, o ne į *laiką*, per kurį jie gali būti įgyvendinti. Terminas, kuris turi būti pasitelkiamas kaip atskaitos taškas, vertinant atitiktį Bendrijos teisės aktams, yra Komisijos pagrįstoje nuomonėje nurodytas terminas. Situacija būtų visai kitokia, jeigu Jungtinė Karalystė būtų įrodžiusi, kad problemai spręsti pasirinktas sprendimas, t. y. vandens tunelis-saugykla, praeityje buvo techniškai neįmanomas. Tokiomis aplinkybėmis būtų galima teisėtai remtis BTKNEEC sąlyga. Tačiau mūsų atveju taip nėra: Jungtinė Karalystė niekada neužsiminė, kad tik neseniai pasidarė įmanoma pastatyti tokį tunelį ar modernizuoti valymo įrenginius.

24 — Žr., pavyzdžiui, 2004 m. birželio 24 d. Sprendimą *Komisija prieš Graikiją* (C-119/02, 52–54 punktai) ir 2004 m. liepos 8 d. Sprendimą *Komisija prieš Belgiją* (C-27/03, 39 ir 40 punktai).

25 — 12 išnašoje minėtas Sprendimas *Komisija prieš Italiją* (25–28 punktai).

113. Todėl mano išvada būtų tokia, kad reikia patenkinti ieškinio dalį, susijusią su Londonu.

E – *Bylinėjimosi išlaidos*

114. Kaip jau minėjau, tiek Komisija, tiek Jungtinė Karalystė prašė priteisti iš kitos šalies bylinėjimosi išlaidas. Kadangi siūlau Teisingumo Teismui patenkinti vieną iš dviejų Komisijos ieškinio dalių, o kitą atmesti, manau, kad turėtų būti taikoma Procedūros reglamento 69 straipsnio 3 dalis, todėl kiekvienai šaliai turėtų būti nurodyta padengti savo bylinėjimosi išlaidas.

V – Išvada

115. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismui siūlau priimti tokį sprendimą:

— pripažinti, kad neužtikrinusi tinkamų nuotekų surinkimo sistemų pagal Tarybos direktyvos 91/271/EEB dėl miesto nuotėkų valymo 3 straipsnį ir I priedo A dalį įdiegimo Beckton bei Crossness ir neužtikrinusi, kad būtų tinkamai valomos nuotekos iš Beckton, Crossness ir Mogden nuotekų valymo įrenginių Londone pagal direktyvos 4 ir 10 straipsnį ir I priedo B dalį, Jungtinė Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal šias nuostatas,

— atmesti likusią ieškinio dalį,

— nurodyti kiekvienai šaliai padengti savo patirtas bylinėjimosi išlaidas.